Saddam'ın laneti

ABD Dışişleri Bakanı Colin Powell, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nde tüm dünyanın gözü önünde bir sunum yaptı. Elinde, şarbonu temsil ettiğini söylediği küçük bir şişeyle, uydudan çekilmiş bulanık fotoğraflar ve "güvenilir istihbarat" notları göstererek, Saddam'ın biyolojik ve kimyasal silah programlarını nasıl gizlediğini anlattı. Oysa hepsi yalan çıkacaktı

ENİS BEHİÇ MALMÖ

Tarih: 20 Mart 2003. Akşam Bağdat'a bazı şeylerin zifiri karanlık haliyle değil, uğursuz bir şekilde geldi. Sokaklar boştu ve evlerdeki ışıklar sönüktü. Önce Dicle'nin uykusunu bölen siren, ardından gökyüzünü aydınlatan o ürkütücü hayaletimsi yeşil parıltı. Dünya, ilk kez gece görüş kameralarının doğaüstü yeşili aracılığıyla savaşa tanık oluyordu. Ve sonra gürültü geldi. Yeryüzünü titreten, pencereleri zangırdatan ve duvarları çatlatan bir bleeping ve blooping canavarı. Bu bir ordunun yürüyüşü değil, bir medeniyetin özüne vuran teknolojik bir balyozdu. Amerikan askeri planlamacıları buna ***"Şok ve Dehşet"*** adını vermişti. Ama Bağdat'ta küçük bir evde ailesiyle çevrili bir şekilde geceyi atlatmaya çalışan 10 yaşındaki cesur Ali için bunun tek bir adı vardı: Kıyamet.

Ali, o gece 9/11'de kitle imha silahları hakkında hiçbir şey bilmiyordu. Tek bildiği, güneşin ateş kustuğu ve var olduğu dünyanın özüne kadar sarsıldığıydı. Ve bu sarsıntı, yirmi yıl sonra bile ondan ya da ülkesinden silinmeyecekti.

SİS DOLU BİR SAVAŞ İLANI

Her savaşın bir nedeni vardır; bazıları doğru, bazıları ise sonradan yaratılmış yanlış nedenlerdir. Irak'taki savaşın gerekçesi, 11 Eylül 2001'de New York'taki Dünya Ticaret Merkezi'nin enkazından çıkan duman ve dehşet üzerine kuruluydu. ***"Terörle Savaş"*** doktrininin kaynağı olan George W. Bush yönetimi, daha önce Afganistan'ı işgal ettikten sonra odağını Irak'a kaydırdı. İkincisi üç gerekçeyle haklı gösterildi: birincisi, Saddam Hüseyin ile El Kaide arasındaki bağlantı, ikincisi, Saddam Hüseyin rejiminin bölgedeki Amerikan çıkarlarına tehdit oluşturması, üçüncüsü ve en önemlisi, kitle imha silahlarına *(KİS)* sahip olması, ki bu da dünyaya tehdit oluşturuyordu.

Bu kışkırtmaların zirvesi 5 Şubat 2003'te geldi. O gün, dönemin ABD Dışişleri Bakanı Colin Powell, dünya kamuoyunun önünde BM Güvenlik Konseyi önünde durdu. Antraks içerdiğini söylediği küçük bir şişeyi sallayarak, Saddam'ın mikrop ve zehirli gaz girişimlerini nasıl sakladığına dair bulanık uydu fotoğrafları ve ***"güvenilir kanıt"*** notları gösterdi. Bu sunum, savaşa direnen uluslararası toplum içinde birçok kapıyı açtı. Ancak aylar ve yıllar sonra, El Kaide bağlantısına dair hiçbir kanıt bulunamaması ve iddia edilen kitle imha silahlarının keşfedilmemesiyle acı bir gerçekle karşı karşıya kaldılar. İlk atış yapılmadan önce savaşın üzerine dolandırıcılık gölgesi düşmüştü.

ÇÖLDE HIZLI BİR ZAFER, SOKAKLARDA UZUN BİR YENİLGİ

Koalisyon işgali, askeri terimlerle baş döndürücü bir hızla ilerledi. Üç hafta sonra Amerikan tankları Bağdat'a girdi. 9 Nisan 2003'te, herkes dünyada o ikonik anı izledi: Firdos Meydanı'ndaki devasa Saddam Hüseyin heykelinin yıkılışı. Bir Iraklının heykele vurmasıyla başlayan olay, bir Amerikan zırhlı aracının boynuna sarılı bir zincirle onu yere çekmesiyle sona erdi. Bu resim, zaferin ve bir diktatörlüğün çöküşünün genel bir sembolü olarak da gösterildi.

Bu hızlı zaferin baş döndürücü parıltısında, Başkan Bush, 1 Mayıs 2003'te USS Abraham Lincoln uçak gemisinin güvertesine kendi ***"top-gun"*** inişini yaptı. Arkasında ***"Görev Tamamlandı"*** yazılı bir pankart vardı. Ancak bu, savaşın büyük ironilerinden biri olacaktı. Gerçek savaş, gerçek kaos, o pankartın altında yeni başlıyordu.

Amerikan yönetimi, işgal sonrası dönemde iki büyük hata yaparak Irak'ı cehenneme sürükledi. İlk olarak, ***"Ba'ath Partisi'nden Arındırma"*** programı kapsamında, ABD, Saddam'ın Baas Partisi üyesi olan yüz binlerce memuru, profesyonel kişiyi ve teknokratı işten çıkardı. İkinci ve daha ölümcül hata, 350.000 kişilik Irak ordusunu dağıtma kararıydı. Bir gecede, silah kullanmayı bilen, yapacak başka işi olmayan, işsizlik ve öfkeyle dolup taşan yüz binlerce adam, kısa süre sonra Amerikan işgaline karşı yükselecek direnişin insan potansiyeli haline geldi. Irak'ı bir devleti devlet yapan kurumlar olmadan bıraktılar ve kontrol edilemez bir kaosa sürüklendi.

MEZHEP SAVAŞI VE SAVAŞIN KİRLİ YÜZÜ

Irak sokakları, ***"Görev Tamamlandı"*** pankartının uzak bir anı haline gelmesiyle birlikte, el yapımı patlayıcı cihazların kitlesel dağıtımıyla yeryüzündeki cehennem haline geldi. Direniş, Sünni milliyetçilerden yabancı cihatçılara kadar geniş bir yelpazeyi kapsıyordu. Felluce gibi Sünni şehirler, Amerikan birlikleri ile isyancılar arasında savaş tarihindeki en kanlı kentsel çatışmaların yaşandığı yerler haline geldi. O dönemde orada bulunan bir ABD Deniz Piyadesi'nin sözleriyle, ***"Felluce'de her ev bir tuzak, her köşe bir pusu. Düşman görünmezdi; sadece silahının sesini duyabilirdiniz. Her yerde, her zaman ölüm vardı."***

Savaşın etik başarısızlığı, 2004'te patlak veren Ebu Garib hapishanesi skandalıyla mühürlendi. Ve dünya çapında görülen, sistematik olarak işkence edilen ve aşağılanan Iraklı

mahkumların fotoğrafı var. İnsan piramitleri halinde çıplak mahkumlar, dört ayak üzerinde yürüyen insanlar, tasmalara bağlı ve gülümseyen Amerikan askerleri... Bu sahneler, Amerika'nın ***"demokrasi ve özgürlük getirme"*** misyonunun en canlı tasviri haline geldi ve direnişe katılmak için en iyi işe alım aracı olarak hizmet etti.

Bu düzensizlik, muhtemelen Irak'ın en tehlikeli fay hattını da kırdı: Sünni-Şii bölünmesi. Saddam'ın Sünni azınlık diktatörlüğünün devrilmesi, bir tarafta güçlenen Şiiler, diğer tarafta ise dışlanmış Sünnilerle kanlı bir Şii-Sünni iç savaşına yol açtı. Cami bombalamaları, ölüm mangaları ve işkence edilmiş cesetler günlük yaşamın bir parçası haline geldi. Bağdat, görünmez çizgilerle bölünmüş bir şehir haline gelmişti.

SAYILARIN DİLİ: SAVAŞIN AĞIR MALİYETLERİ

Savaşın insanlığa ve ekonomiye maliyeti, kelimelerin ifade etmekte zorlandığı bir yıkımı anlatıyor. İşte bu trajediyi özetleyen çarpıcı, soğuk rakamlar:

Koalisyon Kayıpları: Savaşta yaklaşık 4.500 ABD askeri öldü. Diğer yabancı askerlerle birlikte toplam sayı 4.800'ü aştı. On binlerce asker sakatlandı ve travma geçirdi.

Iraklı Kayıplar: En ağır bedeli Irak halkı ödedi. 2003'te savaşın başlangıcından 2011'de ABD'nin çekilmesine kadar olan dönemdeki sivil ölümlerinin sayısına dair geniş bir yelpazede tahminler var. Güvenilir (Irak Vücut Sayımı projesi, belgelenmiş sivil ölümleri 180.000-210.000 arasında listeliyor.

Ancak, bazı akademik araştırmalar *(The Lancet dergisindeki çalışmalar dahil)*, savaşın toplam *(doğrudan ve dolaylı)* ölüm oranının 600.000'e yaklaştığını gösterdi.

Maliyet: Amerika Birleşik Devletleri için savaşın maliyeti şaşırtıcıydı. Savaş maliyetlerini, yeniden yapılanmayı ve gazilerin bakımını hesaba katarsanız, 2 trilyon dolardan fazla harcadınız.

İnsan Bedeli: Milyonlarca Iraklı yerinden edildi. Savaş nedeniyle ülke içinde veya dışında yaklaşık 4,5 milyon kişi yerinden edildi.

MİRAS: IŞİD'İN DOĞUŞU VE BİTMEYEN SAVAŞ

Başkan Barack Obama, 21 Ekim 2011'de ulusa gururla tüm Amerikan muharip birliklerinin Irak'tan ayrıldığını ve oradaki savaşın sona erdiğini söylediğinde, geride bıraktığı şey, vaat ettiği gibi istikrarlı, gelişen bir demokrasi değil, bekleyen bir felaket olan hala dumanı tüten bir siyasi durumdu. Bu zehirli miras, daha da korkutucu bir canavar doğurdu.

Ve savaşın enkazı arasında, Amerikan hapishanelerinde cesaretlenen ve radikalleşen ve Sünni hoşnutsuzluğunu hasat eden ***"Irak El Kaidesi"***, Irak ve Suriye İslam Devleti'ne dönüştü. IŞİD, 2014'te hızla Irak ve Suriye'nin geniş bölgelerini ele geçirip bir ***"Hilafet"*** ilan ettiğinde, dünya şaşkına döndü. Irak'ı ***"özgürleştirmek"*** için başlatılan savaş, bölgeyi tarihin en vahşi terörist gruplarından biri için bir oyun alanı haline getirmişti. Amerika, yıllar sonra IŞİD'le savaşmak için Irak semalarına geri dönecekti. Özetle, 2003'te Bağdat'a karşı başlatılan ***"Şok ve Dehşet"*** fırtınası Saddam'ı devirdi ama bitmeyen bir kaos fırtınasını serbest bıraktı. Hiçbir kitle imha silahı bulunamadı ama savaş, bölge için en büyük kitle imha silahı haline geldi. O gece ailesine sarılan küçük Ali ve onun kuşağı için savaş, hiçbir zaman ***"tamamlanmış bir görev"*** olmadı, aksine onları sonsuza dek talep edecek kalıcı bir miras haline geldi.